

Л. О. Дорохіна, І. Г. Могильна

ХОРОВИЙ КЛАС

(жіночий хор)

Ніжин

2021

УДК 78.087.6829075.8)

Д69

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 16 від 30.06.2021 р.

Рецензенти:

Шумська Л. Ю. – заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри вокально-хорової майстерності НДУ імені Миколи Гоголя, керівник молодіжного хору «Світич».

Голуб С. О. – заслужений працівник культури України, керівник зразкового хору «Сяйво», директор Ніжинської дитячої музичної школи.

Дорохіна Л. О., Могильна І. Г.

Д 69 Хоровий клас (жіночий хор): навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 77 с.

Мета видання даного посібника – поповнення репертуару жіночих хорових колективів навчальних закладів мистецького спрямування. Посібник складається із методичного розділу, у якому висвітлено принципи та особливості складання репертуару для навчального хорового колективу та нотного матеріалу, апробованого в навчально-творчому процесі та концертній практиці жіночого хору.

Видання адресоване студентам і викладачам закладів мистецької освіти всіх рівнів, керівникам жіночих (дитячих) хорових колективів, вокальних ансамблів, широкому колу поціновувачів хорової творчості.

© Дорохіна Л. О., Могильна І. Г., 2021

© НДУ ім. М. Гоголя, 2021

Зміст

Вступ.....	4
Репертуар як основа діяльності хорового колективу.....	11
Жанрова різноманітність духовної музики в репертуарі навчального хорового колективу.....	18
«Пречистая Діва». За Володимиром Якимцем. <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	29
І. Гайденко «Дивна ніч». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	32
В. Жданкін «Народився Бог на санях». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	36
Аранжування Д. Кацала «В Різдвяну ніч»	39
Аранжування Р. Толмачова «Щедрик». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	40
Аранжування В. Міхновецького «Ой, полечко, поле». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	48
Українська народна пісня в обр. А. Кос-Анатольського «Зелена ліщина». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	51
Українська народна пісня в обр. В. Грицишин «Не стій вербо над водою» <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	57
Українська народна пісня в обр. А. Кос-Анатольського «Чиє ж то полечко неоране» <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	61
Українська народна пісня в обр. Я. Степового «Бігло, бігло козенятко» <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	64
О. Токар «Фолькмодерн». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	65
Randy Stonehill «Shut de do». <i>Переклад для жіночого хору І. Могильної</i>	69
Рекомендована література до вивчення навчальної дисципліни «хоровий клас»	74
Інформаційні ресурси.....	77

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Хоровий клас» займає важливе місце в циклі фахових дисциплін у навчальних закладах мистецького спрямування і є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців – керівників та учасників хорових колективів. Важливою проблемою професійної підготовки майбутнього керівника хорового колективу є формування його готовності до спілкування зі співаками засобами музичного мистецтва, зокрема вокально-хорової музики.

В хоровому класі формуються фахові компетенції щодо опанування різножанрових творів, вокально-хорові навички та основи диригування, накопичується концертний та навчальний виконавський репертуар. Практика засвідчує, що ефективним стає поєднання системної навчальної діяльності із підготовкою різних тематичних програм, творчих звітів хорових колективів і диригентських класів, концертних програм випускників магістрантів. Актуалізації опанованого хорового репертуару значною мірою сприяє підготовка студентського хору до участі у конкурсах та фестивалях хорової музики різного рівня (міських, обласних, регіональних, Всеукраїнських, Міжнародних).

Хоровий клас – творча лабораторія практичної діяльності студента, в якій перевіряються і закріплюються професійні навички, набуті студентом на заняттях з усіх дисциплін фахового циклу. Знання, які отримали студенти під час академічних занять з техніки диригування, хорознавства, сольфеджіо, постановки голосу, гармонії тощо, дістають тут своє практичне втілення.

У навчальних закладах мистецького спрямування хорові колективи є базою для опанування практичних диригентських навичок, які виходять за межі віртуального здобуття диригентської техніки в класі. Лише практична робота з хором може наповнити диригентську техніку справжнім змістом, тільки тут майбутній хормейстер може перевірити здобуті на заняттях з диригування вміння. Працюючи з хором як

хормейстер, студент набуває навичок диригента-виконавця. В творчому контакті з хором у нього розвиваються організаторські здібності, воля, тактовність, почуття міри, вміння підтримувати психологічний творчий контакт з окремими учасниками хору і колективом у цілому.

Саме хоровий клас є школою хорового співу, де формуються і вдосконалюються вокально-хорові навички студента: співацьке дихання, мелодичний і гармонічний слух, чистота інтонації, почуття ансамблю, хормейстерські навички роботи над репертуаром.

Крім того, у хоровому класі студенти набувають загальнопедагогічні та загальномузичні якості майбутнього керівника-хормейстера: його світогляд, художній смак, почуття відповідальності як учасника хору і його керівника, вимогливість до себе та до інших, дисциплінованість. Навчальний хор – це прообраз колективу, з яким студенту доведеться працювати в майбутньому.

Навчальна дисципліна «Хоровий клас» належить до фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін, повноцінне оволодіння якими неможливе без засвоєння комплексу спеціальних знань, вмінь та навичок, необхідних у практичній діяльності.

Протягом навчання в хоровому класі студенти опановують практичними методами і прийомами вокально-хорової та диригентської майстерності, набувають практичні навички в концертно-виконавській діяльності хорового колективу, навички організаційної роботи з хором на репетиціях, концертних виступах, кваліфікаційних іспитах.

Спів у хорі розвиває почуття колективізму, емоційність, художній смак, музичні здібності, вокальні навички і навички інтонування в специфічних умовах хорового ансамблю і хорового строю.

Ефективності навчально-творчої роботи хорового класу сприяє відповідний різножанровий і різностильовий репертуар, який повинен включати шедеври європейської і світової хорової музики, високохудожні зразки вітчизняної класичної музики, духовні хорові твори,

невичерпні багатства української пісенної народної творчості, зразки сучасного хорового письма, цікавих перекладів та аранжувань сучасної популярної музики.

Мета викладання навчальної дисципліни – формування музично-творчих компетентностей майбутніх керівників та учасників хорових колективів у процесі хорової підготовки. Серед головних – розвиток музично-естетичного інтелекту, формування умінь і навичок роботи з хоровою партитурою, набуття необхідних практичних навичок і вмінь керування хоровим колективом, виховання у студентів фахових компетентностей щодо співу в хорі в умовах колективного музикування, підготовка до концертно-творчої діяльності.

Мета навчальної дисципліни конкретизується у **наступних завданнях:**

- ідейно-моральне, духовне та естетичне виховання учасників хору;
- виховання у студентів засобами хорової музики широкого світогляду, високих моральних якостей і музично-естетичного смаку на кращих високохудожніх зразках національної та світової хорової музики;
- формування інтересу до хорового співу та диригентської діяльності;
- пробудження інтересу до українського та зарубіжного пісенно-хорового мистецтва;
- формування вокально-хорових навичок: розвиток мелодичного та гармонічного слуху, оволодіння навичками співацького дихання та звукоутворення, розвиток чуття ритму та музичної пам'яті; набуття навичок свідомого, активного співу в хорі;
- ознайомлення з організаційними та методичними основами роботи хоровим колективом;

- формування навичок самостійної роботи над партитурою (гра партитури та окремих її голосів, спів хорових партій та акордів);
- уміння передати зміст твору та його виконавську інтерпретацію засобами вокально-хорової техніки;
- вивчення кращих зразків української та зарубіжної класики, сучасної хорової літератури, народно-пісенної творчості та хорових творів духовної музики для використання їх у майбутній професійній діяльності;
- поглиблення музично-теоретичної грамотності студентів, розширення їх музичного кругозору;
- формування творчо-виконавських умінь з орієнтацією на роботу з хоровим колективом.

Засвоєння необхідного об'єму знань та навичок з дисципліни «Хоровий клас» забезпечують **міждисциплінарні зв'язки** з такими навчальними дисциплінами: «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Хорознавство та методика роботи з хором», «Хорова література», «Основний музичний інструмент», «Хорове аранжування», «Постановка голосу», «Навчальна практика зі спеціалізації», «Диригування та читання партитур», «Практика роботи з хором», «Історія української музики», «Історія зарубіжної музики», «Аналіз музичних творів» тощо.

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Хоровий клас» у студентів формуються наступні загальні та фахові **компетентності**:

- **здатність самостійно опрацьовувати** та виконувати хорові твори, володіти вокально-хоровими навичками;
- **здатність оперувати** спеціальною фаховою термінологією;
- **здатність** до самостійного художньо-образного аналізу хорових творів;
- **здатність** користуватися камертоном у процесі диригентсько-хорової діяльності;

- **здатність** до самостійної пізнавальної діяльності та самоорганізації в навчальному процесі;
- **здатність** застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- **здатність** до розкриття особистісного творчого потенціалу й всебічної реалізації у професійній діяльності.

Набуваючи вищевказані компетентності, студенти досягають наступних **результатів навчання**:

- ✓ володіти основами вокально-хорової техніки;
- ✓ застосовувати теоретичні знання та практичні навички в процесі хорової діяльності;
- ✓ вільно ансамблювати в умовах часткового та загального ансамблю;
- ✓ використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у диригентсько-хоровій діяльності;
- ✓ осмислено та емоційно виконувати хорові твори під час концертних виступів;
- ✓ володіти диригентськими технічними навичками, необхідними для практичної роботи з хором;
- ✓ користуватися камертоном у процесі диригентсько-хорової діяльності;
- ✓ оперувати професійною термінологією;
- ✓ креативно підходити до розв'язання завдань у сфері професійної діяльності.

Багаторічна практика свідчить, що на спеціальності музичного напрямку вступають переважно дівчата, які мають різну музичну підготовку. Жіночий хор у навчальних закладах мистецького спрямування – це хоровий колектив, на базі якого майбутні керівники дитячих та аматорських хорових колективів отримують навички хорового співу та опановують методику вокально-хорової роботи.

Жіночий хоровий спів – надзвичайно явище в хоровому мистецтві, до якого протягом багатьох століть у своїй творчості зверталися найвидатніші композитори світу – Й. Бах, Г. Гендель, Дж. Перголезі, Й. Гайдн, В. Моцарт, Ф. Пуленк, Г. Шютц, П. Чайковський, С. Рахманінов, П. Чесноков, Б. Барток та інші. Для багатьох митців жіночі хорові колективи були так званою «хоровою лабораторією» для творчого пошуку та удосконалення композиторської майстерності, в якій народжувалися хорові перлини і відбувалось їхнє перше виконання.

У творчості українських композиторів жіночий хоровий спів займає особливе місце – обробки народних пісень та оригінальні твори М. Леонтовича, К. Стеценка, Я. Степового; хорові концерти М. Дилецького, Д. Бортнянського, М. Лисенка; сучасні літургії та хорові цикли І. Щербакова, В. Степурка, Л. Дичко, фольклорні композиції та опери І. Шамо, Є. Станковича, Г. Гаврилець, В. Зубицького.

Особливістю та, водночас, складністю роботи з навчальним хором є щорічна зміна хорового складу (на зміну випускникам приходять студенти першого курсу) та не завжди повноцінна комплектація хорових партій. Іноді, на початку навчального року виявляється, що кількість сопрано перевищує кількість альтів у декілька разів. Перед хормейстером постає ціла низка завдань, направлених на формування повноцінної ансамблевої, тембральної врівноваженості, вокально-художньої виразності.

Принципово важливим завданням у професійній підготовці майбутніх хормейстерів та учителів музичного мистецтва є виховання вокального слуху, на основі якого розвивається творче хормейстерське мислення студентів. Вони вчаться аналізувати якість звучання всього колективу і окремих хорових пертій, розуміти причини недоліків і знаходити засоби їх подолання. У хоровому класі реалізується одна з найважливіших і обов'язкових вимог до будь-якого навчального процесу – взаємозв'язок теорії й практики.

Виразне, образне виконання хорового твору, підготовка такого виконання, потребує від хору відповідного рівня музичної грамотності і художньої культури. Досягненню цього присвячується основний час роботи в хоровому класі. На початку кожного навчального року складається програмний репертуар колективу відповідно до технічних та художніх можливостей складу хору та кількості студентів-випускників. Кінцевим результатом навчальної діяльності є складання кваліфікаційного іспиту з хорового диригування та методики роботи з хором, під час якого студенти демонструють загальні та фахові компетентності (знання, вміння та навички), які вони набули упродовж всього навчання.

Поєднання навчальної, концертної, фестивальної практики забезпечує цілісність процесу фахової підготовки учасників та майбутніх керівників хорових колективів.

РЕПЕРТУАР ЯК ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ

Основою навчання і виховання в хоровому класі є вдало підібраний репертуар, адже це обличчя колективу, його, так звана, «візитівка». Як відомо, саме репертуар відіграє важливу роль у становленні творчого колективу як виконавської одиниці. Він є базою, що формує музичні інтереси, смаки, потреби виконавців. Крім того, репертуар навчального хорового колективу повинен сприяти удосконаленню вокально-хорових навичок співаків.

Загальні вимоги до формування репертуару віддзеркалюються у меті організації і роботи хорового класу – виховання високопрофесійних, освічених, кваліфікованих фахівців-диригентів, артистів хору, викладачів хорових дисциплін. Вирішальними факторами при підборі репертуару хорового класу є мета і завдання навчального хору, особливості його складу (кількісного і якісного), умови творчої роботи колективу.

Складання репертуару відбувається у відповідності з робочою програмою курсу, керуючись наступними принципами: твори, які входять до репертуару хору мусять бути повноцінними за своїм художнім рівнем, мати суспільне і виховне значення, носити ідейно-художнє спрямування; важливо враховувати регіональні і національні особливості; дотримуватись принципів поступовості, послідовності і спадковості у формуванні репертуару.

Твори мають бути доступними і посильними для вивчення, враховуючи музично-теоретичну і практичну вокально-хорову підготовку студентів, рівень їх загального та музичного розвитку, вікові та індивідуальні особливості та ін. Важливу роль відіграє репертуар в музично-естетичному розвитку його учасників, в підвищенні їх вокально-

хорової майстерності, розвитку музичного смаку виконавців і, відповідно, слухацької аудиторії.

Формування світогляду виконавців, розширення їх життєвого досвіду проходять через осмислення репертуару, тому висока ідейність того чи іншого твору, призначеного для хорового виконавства, є важливим принципом при виборі репертуару. Комплексний підхід до музично-естетичної та музично-просвітницької діяльності співаків забезпечує ефективність формування музичної культури, визначає опанування системи вдосконалювання знань, умінь і творчих навичок.

Разом із практичним навчанням виконавців репертуар повинен сприяти вихованню творчої волі, прагненню до самовдосконалення, формуванню художнього смаку, відчуття стилю, широкого кругозору, знайомству з кращими зразками вітчизняної та зарубіжної музики, творами сучасних композиторів, народною творчістю.

Крім того, хорові твори повинні бути глибокі за образно-художнім змістом (яскравість мелодичних ліній, логіка музичної побудови; органічний зв'язок поетичного і музичного матеріалу; доступність і багатство гармонічної мови; емоційний настрій і засоби образно-художнього впливу); різноманітні за стилем, жанром, фактурою, хоровим письмом, кращими зразками хорових творів різних епох. Репертуар має охоплювати твори малої і великої форм із різноманітною фактурою. Кожен твір повинен сприяти вдосконаленню художньої майстерності та вдосконаленню вокально-хорової техніки хору.

Отже, репертуар, що спирається на принципи художності, доступності, змістовності, народності, слідування загально педагогічним настановам – послідовності, систематичності, врахування вікових особливостей, багатогранність охоплення стилів, жанрів та епох, стає запорукою стабільного творчого розвитку хорового колективу.

Загальновідомо, що специфіка жіночого хору, як колективу з однорідним складом голосів, обмежує його репертуарні можливості.

Звідси виникає бажання (а іноді необхідність) хормейстера зробити аранжування твору з урахування кількісного та якісного складу навчального хору. Репертуар повинен підкреслювати оригінальність творчого колективу.

Створювати свій власний репертуарний напрямок для жіночого хору досить складно, адже не кожен колектив має митця, що поповнював би його власними доробками: аранжуванням, обробками та перекладами хорових творів, адаптованих до якісного та кількісного складу колективу. Обробка та аранжування є необхідним доповненням до гармонійно підібраного оригінального репертуару жіночого хору. Це один із важливих шляхів до досягнення необхідного творчого результату.

Крім того, на сьогодні проблему поповнення репертуару можна вирішити шляхом співпраці з іншими керівниками колективів, сучасними композиторами, працівниками обласного науково-методичного центру, користування інтернет ресурсами, відвідування концертів, семінарів, творчих зустрічей.

При підборі репертуару керівник мусить враховувати види діяльності хору та його творчі і навчальні завдання. Концертно-виконавський напрямок діяльності навчального хорового колективу повинен бути спрямований на популяризацію класичної музичної спадщини, народної хорової творчості та композицій сучасних вітчизняних та зарубіжних митців.

Традиційно навчальний хор, крім репетиційної роботи, бере участь у різноманітних видах музично-просвітницької діяльності – концертних заходах, мистецьких акціях, кваліфікаційних іспитах, конкурсах та фестивалях. Якщо конкурси та фестивалі висувають конкретні вимоги до виступів, то концертна програма хорового колективу зазвичай довільна і тут хормейстер має враховувати певні закономірності в її формуванні, щоб досягти найбільшого творчого ефекту.

Види концертних виступів хорового колективу можуть бути різноманітними як за об'ємом виступу, так і за змістом концерту. Найбільш розповсюдженим видом виступу хору є участь його у, так званих, збірних концертах разом із іншими творчими колективами та виконавцями, коли хор виконує 2-3 твори. У таких концертах вибір репертуару зазвичай визначається творчим задумом режисера. Часто зведені концерти присвячуються певній події і мають театралізований напрямок. У таких концертах керівник хору має представити яскраві різнопланові твори. Елемент контрастності репертуару повинен завжди бути присутнім в усіх концертних виступах.

Участь у тематичних мистецьких акціях передбачає відповідність репертуару тематиці просвітницького заходу. Крім того, важливо враховувати рівень сприйняття репертуару слухацькою аудиторією. Традиційними є виступи навчальних хорових колективів на концертах присвячених Дню працівника освіти та науки України, Дню працівника культури та Міжнародному дню музики, виступи з нагоди Міжнародного жіночого свята, ювілейних концертах видатних культурних діячів тощо.

Поширеним видом музично-просвітницької діяльності є звітні концерти хорового класу, на яких колектив демонструє свої вокально-хорові та виконавські досягнення. У сольному концерті хор, традиційно, виконує 15–20 творів. Концертна програма має бути різноманітною, різножанровою. Це досягається добором різнопланових творів контрастних за художніми образами, характером музичного матеріалу, стилю, викладу. Концертна програма може бути побудована або в хронологічній послідовності, або за жанрами, або ж за стилістичною приналежністю складових її творів. Отже, при складанні репертуару керівникові слід враховувати не тільки навчальну мету хорового класу, але й види його творчої діяльності та тематику концертних виступів.

Не можна не згадати про, так званий, «золотий фонд». Під цим виразом слід розуміти збереження і накопичення в репертуарі колективу найкращих, художньо-цінних творів. Вони можуть бути різноманітними за тематикою. Їх виконання передбачає постійне вдосконалення вокально-хорової майстерності співаків. Здебільшого – це хорова класика, обробки народних пісень, твори духовної тематики, популярна музика сучасних авторів.

Основним репертуарним напрямком навчальних хорів має бути музична творчість українських композиторів – джерело розвитку національного мистецтва. Художність і доступність творів вітчизняних майстрів хорової справи надають їй великого педагогічного значення. Національне хорове мистецтво – фундамент, на якому має будуватися музично-естетичне навчання і виховання. Українські композитори, прагнучі високохудожньо відобразити навколишній світ, багатогранно розкрити образ сучасника, звертаються до широкого діапазону жанрів хорової музики, оновлюють її інтонаційну мову, збагачують виражальні засоби. У відповідь на творчі пошуки митців зростає популярність професійного хорового мистецтва, виникають нові хорові колективи, розширюється коло аматорів цієї глибоко національної сфери художньої культури.

Важливе місце у практиці вокально-хорової роботи з навчальним хоровим колективом має належати фольклору. Основними виражальними засобами музичної народної творчості є інтонаційна особливість, наспівність, простота мелодії і ритмічної структури, виразність і багатство мелодії, гармонія, тісний зв'язок поетичного та музичного текстів, глибока емоційність, достовірність, ґрунтовний виклад думки, поетичність, чистота образу, довершеність форм, високохудожній правдивий зміст, різножанровість, багатство історії життя людей, їхніх думок, почуттів, переживань. Завдяки цьому фольклор стає художнім відображенням особливого світу людського буття, життєдіяльності і розвитку людських здібностей.

Жанр обробки народних пісень є одним з найбільш розповсюджених в історії українського музичного мистецтва. Звернення до фольклору є сутнісною рисою національної композиторської школи. Народні пісні є джерелом натхнення, носієм інтонаційного та характерного ладо-ритмічного комплексу. Варто відмітити, що народні пісні зазвичай існують у декількох варіантах, що пов'язане з імпровізаційністю їх виконання та усним характером їх існування.

Обробки українських народних пісень – важлива частина репертуарних програм навчальних хорових колективів. Українські композитори-класики завжди вважали народну пісню найдовершенішим засобом суспільного і художнього виховання. Обробки композиторів-класиків (М. Леонтович, М. Лисенко, К. Стеценко, Я. Степовий, О. Кошиць, Г. Давидовський, Ф. Колесса та ін.), стилізації та досконалі хорові обробки сучасних авторів (Г. Гаврилець, Б. Фільц, В. Стеценко, А. Кушніренко, О. Некрасов, В. Чучман, Р. Стельмахук, Л. Шукайло, О. Яковчук, І. Гайденок, І. Кириліна, Д. Скоропад) сприяють зануренню виконавців і слухачів у світ образів народної пісні і служать потужним засобом пізнання національної культури, вихованню у молоді національної самосвідомості, почуття патріотизму та любові до Батьківщини.

Основним завданням виховання хористів засобами народної пісні є перехід від переважно емоційного сприймання і відтворення ними краси образу твору до рівня його осмислення, пізнання глибинної сутності. Пропаганда народних пісень як в оригінальному, так і в обробленому вигляді має принципове значення для творчої роботи навчальних хорових колективів, оскільки пісенний фольклор в найбільшій мірі близький і зрозумілий широкому колу виконавців і слухачької аудиторії.

Використання в роботі хорового колективу відомих і улюблених в певному регіоні народних пісень, піднятих на новий, більш високий ступінь виразності шляхом обробки для хорового виконання, помітно

освіжає репертуарні програми і концертні виступи, піднімає авторитет хору і його керівника серед слухачів.

Одне із провідних місць в ідейно-художньому вихованні засобами впливу хорового мистецтва належить класичній спадщині, перевірений часом. Створення нової культури неможливе без пізнання художньої цінності минулого. Визначальне місце у репертуарі навчальних хорових колективів займає світова та національна хорова класика, що презентує творчість видатних композиторів – Ж. Бізе, Дж. Верді, В. Моцарта, К. Орфа, Р. Шумана, П. Чайковського, Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця, А. Кос-Анатольського, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського та ін. Цей «золотий фонд» світової музичної спадщини, який впливає на духовність людини, виховує художній смак, загальну культуру, спонукає замислитись над вічним.

Однак, добираючи класичний репертуар, важливо орієнтуватися на вимоги сучасності. Класична традиція, що спирається на народні витoki, формує національну свідомість у мисленні виконавців та слухацької аудиторії. Разом із тим, поняття музичної класики не обмежується суто історико-національними рамками. До класичної може бути віднесена музика, що була створена у далекому минулому, а також і сучасні твори вітчизняних та зарубіжних авторів. Головна відмінність класичних зразків – це їх високохудожність, глибинний зміст, ідейна наповненість і досконалість форми. Бажано, щоб репертуар хору поповнювався новими маловідомими класичними творами, не зупиняючись на виконанні вузького обсягу музичної спадщини. Класичні хорові твори різних епох дозволяють повною мірою реалізувати виконавські можливості студентського колективу.

В останній час особливої популярності набули твори української та зарубіжної музики естрадного жанру з використанням елементів театралізації. Здебільшого такі композиції потребують додаткової

адаптації стосовно кількісного та якісного складу хору – перекладів, обробок, аранжування. Як правило, співаки із задоволенням виконують твори популярної музики.

Отже, питання репертуару завжди залишається актуальним у роботі хорового колективу будь-якого рівня. У підборі репертуару фокусується загальний педагогічний і музичний досвід керівника. Художній смак хормейстера повинен бути вищим за смак учасників колективу. Не слід зупинятися на виконанні лише загальновідомих творів, уникати наслідування іншим колективам. Неприпустимо, щоб репертуар складався із випадково набраних творів. Кожен твір повинен відповідати актуальним творчим завданням, бути доступним за технікою виконання, художньо цікавим як хормейстерові, так і учасникам хорового колективу. Все це сприяє розвитку і популяризації хорового мистецтва, української співацької традиції, яка пов'язує драматичне і героїчне минуле нашого народу, стверджує впевненість у перемогах над викликами сьогодення, дозволяє упевнено будувати майбутнє України.

ЖАНРОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ В РЕПЕРТУАРІ НАВЧАЛЬНОГО ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ

У останні десятиріччя в нашій країні відбуваються явища, пов'язані з релігійним відродженням. Зміна суспільно-політичної обстановки, утвердження нової ідеології, відродження української церкви, християнської моралі, які завжди були невід'ємною частиною національної культури, спричинилися до повернення у мистецьку скарбницю штучно вилучених музичних творів, незаслужено забутих імен. З відновленням храмів відроджуються традиції церковного співу. Музика православного богослужіння, особливістю якої є стриманий емоційний лад, що припускає внутрішню зібраність, нероздільно пов'язану з граничною щирістю, знов стає доступною слухацькій аудиторії.

«Новою хвилею відродження» духовна музика ввійшла в хоровий простір хорового мистецтва. За останні десятиріччя пріоритетним напрямком стало вивчення та популяризація кращих зразків творів духовної тематики, які формують культурно-духовний світ студентської молоді. Цей репертуарний пласт представлений творами українських та зарубіжних композиторів різних епох. Свідченням цього феномену є численні колективи, які виконують твори духовного мистецтва, різноманітні фестивалі, конкурси, духовні концерти, мистецькі акції тощо. Все більше композиторів звертаються до духовної тематики і створюють неповторні твори, які збагачують і стають окрасою репертуару хорових колективів.

Сучасні композитори Л. Дичко, Б. Фільц, В. Степурко, Г. Гаврилець, Ю. Антків, М. Дацко, М. Шух, А. Гнатишин, В. Стеценко В. Чучман та багато інших поповнюють репертуар хорових колективів різножанровими композиціями духовної музики. Вічним еталоном залишаються твори Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя.

Аналіз музикознавчих праць та науково-методичних досліджень В. Мартинова, В. Барвінського, Д. Антоновича, А. Рудницького, Л. Корній, С. Горбенка засвідчує, що процес становлення й розвитку духовної хорової музики в Україні досить складний та довготривалий. Починаючи з одинадцятого століття вітчизняна духовна хорова музика, як напрям хорового мистецтва, вибудовувала свою незалежність та самостійність в культурно-мистецькому просторі України.

З початку свого становлення, сакральне хорове мистецтво є величезним фактором виховання людської індивідуальності та особистості, найбільш ефективним засобом впливу на емоційну сферу, стимулом розвитку творчих здібностей, духовності підростаючого покоління.

Духовність – найважливіша якість людини, ціннісно-смилова форма її буття, метахарактеристика людської особистості. Вона охоплює розуміння навколишнього світу, сенсу життя, інтелектуальний,

моральний, естетичний розвиток особистості, сприймання релігійних традицій як світової культури. Формування духовності людини відбувається під безпосереднім впливом тих умов, в яких вона живе.

Саме духовна музика виступає духовно-практичним способом утворення певного життєвого цілого – смисложиттєвою складовою людського співвідношення і світорозуміння завдяки формуванню здібності охопити різні за часом і простором, рівнем і якістю реалій людського досвіду як факту життя. Ці дві категорії («духовність», «духовна музика») невід’ємно пов’язані між собою. Музика як спосіб індивідуального життєсприйняття, організовує і спрямовує осягнення світу, володіючи виключними можливостями культури естетичних переживань, активно діє на рівні індивідуального та суспільного духовного буття.

За свідомством науковця І. Живоглядової, «духовна музика в якості як об’єкта творення, так і сприйняття, – результат складного процесу перетину таких форм людської активності, як духовне пізнання, естетичне переживання та художнє сприйняття». ТанDEM цих форм сприяє до активного музично-естетичного виховання молоді засобами духовної музики.

Відомі вчені В. Медушевський, О. Апраксина, І. Немикін, Л. Овчинніков, А. Панкратов, О. Рудницька, І. Терентьєва, І. Кошміна та інші науковці вбачають в цьому виді мистецтва величезний виховний потенціал. Духовна музика здатна донести до свідомості закладені в ній морально-естетичні ідеї, формуючи певні якості, відповідні цінності та ставлення до явищ дійсності. Художність і доступність надають їй великого педагогічного значення.

Вагомий пласт українського духовного хорового мистецтва за довгий період розвитку вибудував свої стилістичні особливості, композиторські та виконавські традиції, теоретичні та естетичні канони, жанри.

Поняття жанр існує в усіх видах мистецтва, але в музиці, беручи до уваги специфіку її художніх образів, це поняття має особливе зна-

чення: воно стоїть на межі категорій змісту і форми і дозволяє говорити про об'єктивний зміст твору як про комплекс засобів музичної виразності, що використовуються.

Музичний жанр – багатозначне поняття, що характеризує класифікацію музичної творчості за родами і видами, з огляду на їх походження, умови виконання, сприймання та інші ознаки (зміст, структура, засоби виразності, склад виконавців тощо). Жанр відображає належність твору до відповідного ідейно-художнього напрямлення. З розвитком музичного мистецтва багато жанрів еволюціонують, на їх основі створюються нові.

Вокально-хорові жанри обумовлені зв'язком з літературно-поетичним текстом. Виникали вони в більшості випадків як музично-поетичні жанри (в музиці древніх цивілізацій, середньовіччя, в народній музиці різних країн), де слово і музика створювались одночасно, маючи спільну ритмічну організацію. Жанр виступає як система, що реалізується в конкретному творі. Структурність окремого твору пов'язана прямою залежністю з структурністю жанру в цілому. Беручи до уваги духовну музику, можна чітко простежити співіснування слова і музики. Жанровий різновид в більшій мірі ґрунтується на словесних текстах, музика підсилює семантичне та фонетичне значення слова.

Жанри духовної музики складають окрему групу в загальній системі музичних жанрів. Виходячи із традиційного у музикознавстві тлумачення поняття музичного жанру, жанри духовної музики розглядають як культово-обрядові (інакше кажучи літургійні, богослужбові, музичні твори які виконуються під час церковної служби) та концертні (паралітургійні, неканонічні твори, що виконується в умовах концертної зали, втрачаючи ритуальну складову).

Характерною рисою жанрової системи літургійної музики є її чітка ієрархічність. Так, в богослужбовій практиці склалися такі великі жанри (чини): Літургія, Всенощна, Панахида, Вінчання, Молебень, Водохреще. Їх складовими є простіші жанрові одиниці: стихира, кондак,

канон, ирмос, тропар, антифон, прокимен, аллилуарієв, причетний і інші. За кожним терміном стоїть певна символіка, закріплена на текстовому, музичному, функціональному рівнях. Жанрове ім'я піснеспіву отримується у зв'язку з використанням текстом, а також з місцем розташування в богослужбовій послідовності.

Музика в церкві носить підлеглий характер і служить засобом для актуалізації сприйняття слова, що звучить під час служб. Так виникає група жанрів, пов'язаних з незмінним текстом і отримали жанрове найменування за початковими словами молитви. Серед них: «Світе тихий», «У Царстві Твоїм», «Херувимська», «Милість миру», «Достойно є», «Нехай сповняться уста наші», «Вірую», «Отче наш». У цьому ряду в кожному конкретному випадку жанр означає самостійний твір.

Інший ряд літургійних жанрів пов'язаний із змінними текстами. Жанрові найменування виражають суть піснеспіву: наприклад, тропар – пісня, що зображає спосіб життя святого або опис свята; прокимен – передуює читанню обраних моментів зі Старого або Нового Завіту; катавасія («сходження», «угода») – частина канону, для співу якого обидва хори виходять на середину храму і співають разом. До цього ряду також відносять стихиру, кондак, антифон, псалом, причетний, величання, та інші.

Особливе значення серед цих жанрів має псалом, що утворив навколо себе цілу систему псалмодійних жанрів (тобто групу співів на тексти з Псалтиря, які мають власні жанрові назви).

У випадку, коли піснеспів використовує текст псалма від початку до кінця, жанрова назва «псалом» за ним зберігається. Такі – 103-й псалом «Благослови, душе моя, Господа», 33-й псалом «Благословляю Господа», 50-й псалом «Помилуй мя, Боже».

У разі діалогічного виконання двома хорами псалми отримують назви антифон («Блажен муж» антифони недільні образотворчі «Благослови, душе моя, Господа», «У Царстві Твоїм»). Коли текстом пісне-

співу ставав окремий вірш, який отримують із псалма, йому присвоюють іншу жанрову назву.

Особливу групу складають хорові концерти, які стали своєрідним вставним номером Літургії. Іноді концерти замінялися співом «Хваліте Господа з небес».

Багатство жанрів, тем, образів, поетики духовної музики зумовлено розмаїттям його соціальних і побутових функцій, а також способами виконання (соло, хор, хор і соліст), поєднанням тексту з мелодією, інтонацією тощо.

З вище зазначеного переліку особливе місце посідає Літургія. Вона стоїть окремо, оскільки як богослужіння тисячолітньою традицією пов'язується із витоками християнства, а як похідний від богослужіння музичний жанр позначена особливою сакральністю. Провідним у визначенні жанровості чи обрядовості Літургії стають умови її виконання.

Піснеспіви православної Літургії та Всенощної завжди привертали увагу композиторів минулого і сучасності. Навчальними хоровими колективами виконуються такі твори: Б. Фільц, Я. Яциневич «Богородице Діво, радуйся»; М. Леонтович «Вірую», «Да сповняться уста наша»; М. Дилецький, К. Стеценко «Єдинородний Сину»; Д. Бортнянський «Херувимська», «Достойно є» та ін.

Останнім часом піснеспіви Літургії все частіше виконується поза богослужінням у концертних залах не тільки як цикл богослужебних піснеспівів, але й як окремий авторський твір. Така асиміляція спостерігається все частіше в хоровому мистецтві, оскільки найповніше його потенціал виявляється у духовному хоровому співі, який акумулює духовний, релігійний та моральний досвід народу.

В репертуарі хорових колективів духовна музика представлена майже в усіх жанрах. Це обумовлено тим, що саме твори на духовний текст несуть в собі високу моральність, любов до оточуючого світу,

вчення про добро, почуття краси, гармонії, внутрішнього спокою, дисципліни думок та почуттів – цілеспрямовано впливає на духовний розвиток особистості. Наспівність, тісний зв'язок поетичного та музичного текстів, глибока емоційність, чистота образу, високохудожній зміст розвиває та збагачує вокально-хорову культуру молодих виконавців.

Традиційно, навчальні хорові колективи мають у своєму репертуарі зразки обіходного церковного співу, високомистецькі твори на духовний текст та духовну музику сучасних авторів. Літургійні та паралітургійні твори цікаво презентують концертні програми дитячих, молодіжних, навчальних, аматорських та професійних колективів.

Більшість колективів мають в репертуарі такий жанровий різновид духовної музики:

- літургійна (богослужбова): М. Березовський *«Святий Боже»*, *«Приидите поклонимся»*, *«Радуйтеся праведнии»*, *«Не отверзи мене во время старости»*, *«Отче наш»*; Д. Бортнянський *«Херувимська» № 7»*, *«Утвердися, сердце мое у Господі»*, *«Под Твою милость»*, *«Многолетия»*, *«Избави от бед»*, *«Отче наш»*, *«Слава, Единородний»*, *«Хвалите Господи с небес»*, *«Дивен Бог»*, *«Слава Богу в небі»*, *«О, Господи, дай миру»*. Хорові концерти: *«Скажи ми, Господи, кончину мою»*, *«Слава во вишніх Богу (концерт № 6)»*, *«Возведох очи мои вгоры»*, *«Господи, силою Твоею»* (ч.1); М. Дилецький *«Єдинородний Сине»*; М. Леонтович фрагменти з Літургії: *«У Царствии Твоем»*, *«Верую»*, *«Да исполнятся уста наша»*, *«Отче наш»*; К. Стеценко *«Єдинородний Сину»*, *«Благослови душе»*; О.Кошиць *«Христос Воскрес»*, Б. Фільц *«Богородице Діво, радуйся!»*, *«Царю небесний»*; Л. Дичко *«Божественна літургія по Іоанну Златоусту»*: I ч. *«Мирна Ектенія»*, II ч. *«Благослови, душе моя, Господа»*, *«Отче наш»*; М. Дацько *«Плотію уснувши»*, *«Славимо Трійцю Пресвяту»* та інші.

- паралітургійна: М. Леонтович «Святий боже», обробки колядок «Щедрик», «Бог ся раждає»; К. Стеценко «Нова радість»; обробки українських колядок «Бог ся рождає», «Нова радість», «Боже, дай же вечір добрий», «Підем, пане, брате», «Пречиста Діва», «В Різдвяну ніч»; М. Дацько «Щедрівочка», Ф. Войтенко «Діво Марія», «Хваліте ім'я Господнє» тощо.

В основу авторського духовно-музичного твору, в більшості випадків, гармонізовано справжню церковну мелодію. Зустрічаються й авторські переосмислення церковного співу чи вільний авторський твір духовного напрямлення. Виконання творів духовної музики повинно визначатися високою вокальною культурою, стриманою емоційністю, тонким відчуттям стилю. Глибина виконання, стильова точність духовної музики залежать від глибини осмислення змісту словесного тексту.

Своєрідність жанрів репертуару, а також атмосфера, в якій виконуються твори духовної музики, здійснює величезний вплив на суб'єктивний світ особистості, формує її музично-естетичну і духовну культуру, породжує різноманітні глибокі особистісні переживання художніх музично-поетичних образів, розширює досвід естетичних і життєвих відносин, допомагає здійснювати перехід до більш глибокого пізнання мистецтва.

За часів незалежності новим яскравим явищем культурного життя України стають конкурси та фестивалі духовної хорової музики за участю хорових колективів різного рівня. Такі мистецькі акції проводяться майже в усіх регіонах держави. Найбільш авторитетні з них – Всеукраїнські фестивалі «Велика Коляда» (м. Львів), «Від Різдва до Різдва» та «Пасхальні піснеспіви» (м. Дніпропетровськ), «Глас Печерський в м. Києві», «Христос Воскресе» (м. Запоріжжя), «Глинські дзвони» (м. Глухів), Всеукраїнський фестиваль-конкурс хорового мистецтва «Жайвір» скликає друзів» (м. Львів), Міжнародний фестиваль

дитячої та юнацької хорової творчості «Співає Київ весняний» (м. Київ), Міжнародний фестиваль народної духовної музики «Відкрий себе світу» (м. Одеса) та багато інших. Майже в усіх областях нашої країни проводяться фестивалі, конкурси хорових колективів, метою яких є виконання духовної музики.

В останній час стали традиційними духовні концерти хорових колективів під час Різдвяних свят. Основу репертуару таких духовно-мистецьких акцій складають твори паралітургійної музики – колядки, щедрівки, Різдвяні духовні концерти («Бог ся рождає», «Нова радість», «Боже, дай же вечір добрий», «Підем, пане, брате», «Пречиста Діва», «В Різдвяну ніч» та ін.). Традиційно до репертуару хорів входять обробки творів Різдвяної тематики українських композиторів М. Леонтовича, К. Стеценка, Ф. Колесси, Ю. Антківа, І. Гаденка, В. Чучмана та ін.

Сьогодні практично кожний навчальний хоровий колектив має у своєму репертуарі твори духовної музики. Традиційно керівники колективів звертають увагу на різні жанри цього напрямку. Найбільш популярні твори паралітургійної музики – обробки колядок та щедрівок: К. Стеценко «Нова радість», «Бог ся рождає», «Нова радість», «Боже, дай же вечір добрий», «Підем, пане, брате», «Пречиста Діва», «В Різдвяну ніч», С. Людкевич «Радість нам ся явила», М. Леонтович «Щедрик», «Бог ся раждає» Б. Фроляк та ін.

Практично кожний навчальний хоровий колектив намагається виконувати твори українських композиторів Д. Бортнянського («Отче наш», «Слава, Єдинородний», «Слава во вишніх Богу (концерт № 6)», «Хвалите Господи с небес», «Дивен Бог», «Слава Богу в небі» та ін.), М. Березовського («Радуйтеся праведнии», «Не отвержи мене во время старости», «Отче наш») та зарубіжних композиторів класиків.

Традиційно духовну музику сприймають як широке поняття, що містить твори, орієнтовані на священні тексти (канонічні й поетичні). При цьому форма втілення не регламентована й може бути різною

(хоровою, оркестровою чи вокально-оркестровою) і створювати новий простір для художньої творчості. Сучасна духовна музика не завжди є частиною храмової служби, вона активно виходить на концертні підмости. Яскравий приклад – духовні твори Л. Дичко, Б. Фільц, Г. Гаврилець, М. Шуха, В. Степурка, А. Гнатишина та ін.

Духовні композиції сучасних авторів, як правило, доступні для виконання лише колективам, які мають належний якісний та кількісний склад учасників, оскільки музична мова, ритмічна організація, темпові та динамічні градації, поліметричні ускладнення потребують більшої уваги під час розучування та виконання. Володіння вокально-хоровою технікою – необхідна умова для виконання складної сучасної духовної музики.

Духовна музика – джерело вічних духовних цінностей, що несе в собі любов до навколишнього світу, любов і співчуття до людини, вчення про добро, відчуття краси, гармонії, внутрішнього спокою і зосередженості, дисципліни думок і відчутій. Включення до репертуару духовних хорових творів надає можливості молодим виконавцям досягнути глибини національного мистецтва, вічно живого і недосяжно досконалого.

Отже, духовна хорова музика в репертуарі навчальних хорових колективів може бути представлена в досить різноманітних жанрах. На сьогодні розрізняють літургійні, богослужбові, музичні твори які виконуються під час церковної служби та паралітургійні, неканонічні твори, що виконується в церкві, але не передбачені уставом, з дозволу церковної влади чи в умовах концертної зали, втрачаючи ритуальну складову. Ці два напрями мають досить розгалужену внутрішню систему жанрів.

Як синтез релігії і мистецтва, духовна музика є засобом морального і естетичного виховання, яке розвиває такі почуття і якості особистості як співчуття і любов, милосердя, совість, дбайливе ставлення до природи; сприяє вихованню почуття краси і гармонії.

Вивчення, знайомство, виконання творів духовної музики, включених до репертуару хору, дає можливість поповнити слуховий досвід учнів новими образами і інтонаціями, які відрізняються від класичної світської музики та фольклору. Враховуючі сучасні здобутки хорових колективів в галузі виконавської діяльності (конкурси та фестивалі духовної музики в Україні та закордоном, участь у концертах духовної музики та храмових богослужіннях), можна стверджувати, що жанри духовної музики набувають своєї незалежності та посідає чільне місце в сьогоденні хорового музичного мистецтва.

Пречистая Діва

В. Якимець

Переклад для жін. хору І. Могильної

Сопрано

Пре-чис-та - я Ді - ва си-на по-ро - ди - ла ра - но.

Пре-чи-ста-я по - ро - ди - ла ой, так так ра - но

Альт

ой так так

5 *p*

С

Ой, ра-но ра-нень-ко, ра-дуй-ся зем-лень-ко. Хри - стос на-ро-див - ся.

А

Хрис - тос ро - див - ся.

9

С

А за блис-ком зо - рі, йдуть в по - ко - рі три слав-ні - ї три ца - рі!

А

За блис - ком зо - - - рі

13 *rit.*

С

Три слав - ні - ї ца - рі *f* і при - но-сять да - ри Хри - сту в_о - фі -

А

три слав-ні - ї ца - рі і при-но-сять да - ри Хри - сту в_о - фі -

Пречистая Діва

16 *pp* І ми ра - зом ні - ні І - су - су Ди - ти - ні

ру. І ми ра - зом ні - ні, ні - ні

ру.

19 по - клін всі від - дай - мо.

по - клін всі від - дай - мо. *p* По - клін всі від - дай - мо,

22 Йо - го про - слав - ляй - мо щи - рим сер - цем та чис - тим.

щи - рим та чис - тим.

25 А...

29 *f* По - клін всі від - дай - мо Йо - го про - слав - ляй - мо щи - рим сер - цем та чис -

Пречистая Діва

32 Пречис - та - я Ді - ва си - на по - ро - ди - ла

С тим. *pp* Пречис - та - я по - ро - ди - ла

А

35 ра - но.

С ой, так так ра - но *p* Ой, ра - но ра - нень - ко, ра - дуй - ся зем - лень - ко.

А ой так так

39 Ой, ра - но ра - нень - ко ра - дуй - ся зем - лень - ко,

С Хри - стос на - ро - див - ся. У...

А Хри - стос ро - див - ся.

43 Хри - стос на - ро - див - ся.

С

А

Дивна ніч

І. Гайденко

Переклад для жін. хору І. Могильної

Сопрано

Альт

$\text{♩} = 100$
tr

Див - на ніч свя - та - я, див - на ніч спа -

tr

С

А

5

f

сін - ня. Про - віс-ти - ла всьо - му сві - ту

f

С

А

9

tr

tr тай - ну бо - го - во - пло - тін - ня. Див - на ніч, свя -

p

p

132

С

А

13

та - я ніч, свя - та - я ніч, свя - та - я ніч. Див - на ніч, свя -

Дивна ніч

17 *tr*

C та - я ніч, свя - та - я ніч, свя - та - я ніч. По - бі - ля о -

A *tr*

Див - на ніч, свя -

21 *mf*

C та - ри пас - ту - хи не спа - ли. Свя - тий ан - гел

A *mf*

та - я ніч, див - на ніч, свя - та - я ніч.

25 *f*

C при - ле - тів до них з не - бес - но - ї да - лі. Хрис - тос на - ро -

A *f*

29 *mf*

C див - ся лю - дям во спа - сін - ня. Ви пі - діть та

A *mf*

Дивна ніч

33 *p*

по - ди - віть - ся на бо - же тво - рін - ня. *p*

Див - на ніч, свя -

37 *tr*

Хрис - тос на - ро -

та - я ніч, свя - та - я ніч, свя - та - я ніч. Див - на ніч, свя -

41

див - ся лю - дям во спа - сін - ня. Ви пі - діть та й

та - я ніч, див - на ніч, свя - та - я ніч.

45 *f*

по - ди - віть - ся на Бо - же - тво - рін - ня. *f* з_ви - сот не -

Дивна ніч

49 *allarg.* *sub p*

С бес - них до - нес - лось пі - ян - ня.

А

54 $\bullet = 78$

Сла - ва сла - ва в_виш-ніх Бо - гу. На зем - лі бла - го - сло - вен -

А

Сла - ва

59 $\bullet = 132$

ня.

А

Див - на ніч, свя - та - я ніч, свя - та - я ніч, свя -

63

С

А

та - я ніч. Див - на ніч...

Народився Бог на снях

Слова Богдан-Ігор Антонич

Музика Василь Жданкін

Переклад для жіночого хору

Ірини Могильної

Soprano

Alto

На-ро - див - ся Бог на са-нях в_лем-ків - ським міс-теч-ку

Ду - - - - -

S

A

Дук-лі. Прий-шли лем-ки у кри - са-нях

клі, прий - - - - - шли,

S

A

і при - нес - ли мі-сяць круг-лий. Прий-шли лем-ки у кри -

круг - - - - - лий, прий - - - - -

S

A

са-нях і при - нес - ли мі-сяць круг-лий.

шли, круг - - - - - лий.

24

C

A

Те - шуть тес - лі з_сріб - ла са - ни

Те - шуть тес - лі те - шуть тес - лі те - шуть тес - лі

28

C

A

сте-лить-ся сні - жис-та путь. На тих са-нях в_синь не-на - ну Ди - тя Бо - же

33

C

A

по - ве - зуть, Ди - тя Бо - же по - ве - зуть.

Те - шуть тес - лі те - шуть тес - лі

38

C

A

В_ніч у сні - го - вій за - ві - ї кру - тять-ся нав - ко - ло сні. На до - ло нях

43

C

A

у Ма - рі - ї мі - сяць зо - ло - тий го - рить, мі - сяць зо - ло - тий го - рить.

48

C

A

Схо-дить сон - це у кри-са - ні

Те - шуть тес - лі, те - шуть тес - лі

52

C

A

спить слав-ян-ське - є ди - тя. Ї - дуть са - ні, пла - че па - ні, сні-гом сте-лить -

57

C

A

ся зем-ля, сні - гом сте - лить - ся зем-ля.

Те - шуть тес - лі, те - шуть тес - лі

62

C

A

Христос ся рождає! Сла - ві - мо йо - го!

В Різдвяну ніч

Апр. Д. Кацала

Сопрано

Альт

В Різд-вя - ну ніч зо - рі го - рять, в Різд-вя - ну ніч лю - ди не сплять. Бо

Приспів В ніч

С

А

ніч над-хо - дить, зір - ка схо - дить, а Ді - ва ро - дить для нас Хрис - та. Бо ніч над-хо - дить,

Приспів 3-4 куплетів

С

А

зір - ка схо - дить, а Ді - ва ро - дить для нас Хрис - та. Бо ніч над-хо - дить,

М...

С

А

зір - ка схо - дить, а Ді - ва ро - дить для нас Хрис - та. Бо ніч над-хо - дить, зір - ка схо - дить,

С

А

а Ді - ва ро - дить для нас Хрис - та.

В різдвяну ніч забудьмо сум.
Звільнімось від лукавих дум.
Приспів.

В Різдвяну ніч все всім простім.
Хай благодать прийде в ваш дім.
Приспів.

Щедрик

Переклад для жіночого хору І.Могильної

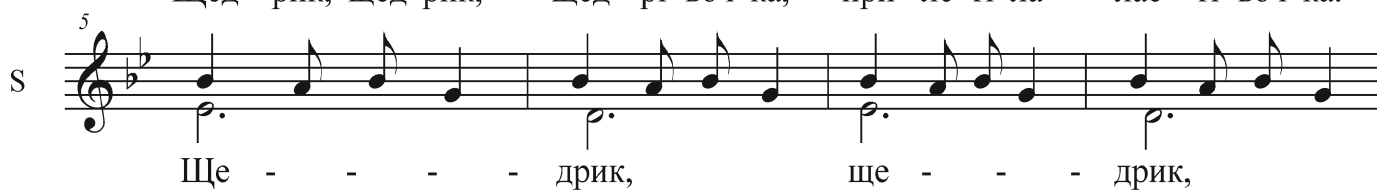
Аранж.
Рубена Толмачова

 = 160

Щед - рик, щед-рик, щед - рі-воч-ка, при - ле-ті-ла лас - ті-воч-ка.

Щед - рик, щед-рик, щед - рі-воч-ка, при - ле-ті-ла лас - ті-воч-ка.

Щед - рик, щед-рик, щед - рі-воч-ка, при - ле-ті-ла лас - ті-воч-ка.

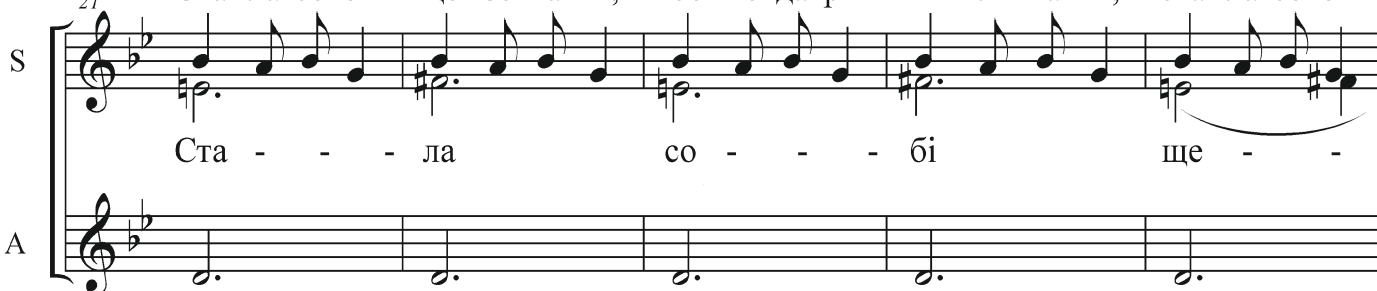
Щед - рик, щед-рик, щед - рі-воч-ка, при - ле-ті-ла лас - ті-воч-ка

Щед - рик, щед-рик, щед - рі-воч-ка, при - ле-ті-ла лас - ті-воч-ка.

Ста-ла со-бі ще-бе-та-ти, гос-по-да-ря ви-кли-ка-ти, ста-ла со-бі

Щедрик

26 ще - бе - та - ти, гос - по - да - ря вик - ли - ка - ти, ста - ла со - бі ще - бе - та - ти,
 бе - та - - - ти, ста - - - ла

S

A

31 гос - по - да - ря вик - ли - ка - ти, ста - ла со - бі ще - бе - та - ти гос - по - да - ря
 со - - - бі ще - - - - - бе - та - - -

S

A

36 вик - ли - ка - ти ста - ла со - бі ще - бе - та - ти гос - по - да - ря вик - ли - ка - ти -
 ти ста - - - ла гос - по - да - ря

S

A

41 ста - ла со - бі ще - бе - та - ти гос - по - да - ря ви - кли - ка - ти.
 ви - - - кли ка - - - ти.

S

A

45 Вий - ди вий - ди, гос - по - да - рю, по - ди - ви - ся на ко - ша - ру, вий - ди вий - ди,
 Вий - - - ди, вий - - - ди, гос - - -

S

A

Щедрик

50 гос-по-да-рю, по-ди-ви-ся на ко-ша-ру Вий-ди вий-ди, гос-по-да-рю,
по - да - ронь - - ку, по - - - ди - - -

S

A

55 по-ди-ви-ся на ко-ша-ру, вий-ди вий-ди, гос-по-да-рю, по-ди-ви-ся
ви - - - ся на - - - го - во - ронь -

S

A

60 на ко-ша-ру.
ку. Там всі тво-ї о - веч - ки

S

A

65 Там о-веч-ки о-ко-ти-лись, а яг-ня-та на-ро-ди-лись,
там всі всі по - ко - ти - лись

S

A

69 там всі тво-ї яг - нят - ка там
там о-веч-ки по-ко-ти-лись, а яг-ня-та на-ро-ди-лись, там о-веч-ки

S

A

Щедрик

74

S

всі, всі на - ро - ди - лись В_те - бе то - вар

A

по - ко - ти - лись, а яг - ня - та на - ро - ди - лись. В_те - - - бе

78

S

бе то - - - вар

весь хо - ро - ший бу - деш ма - ти мір - ку гро - шей.

A

в_те - бе то - вар весь хо - ро - - - ший бу - деш ма - ти мір - ку

81

S

весь хо - - - ро - - -

в_те - бе то - вар весь хо - ро - ший бу - деш ма - ти

A

гро - - - шей, в_те - бе то - вар весь хо - ро - - - ший

84

S

ший.

мір - ку гро - шей. Хоч не гро - ші то по - ло - ва в_те - бе жін - ка

A

бу - деш ма - ти мір - ку Хоч не гро - ші в_те - бе

88

A

жін - ка М...

Щед - рик, щед - рик щед - рі - вон - ка при - ле - ті - ла

Щедрик

92

S Щед - рик, щед-рик, щед - рі-воч-ка при - ле-ті-ла

A лас - ті-воч-ка.

Щед - - - рик, щед - рик, щед - рі -

96

S лас - ті-воч-ка ста-ла со-бі ще-бе-та-ти - гос-по-да-ря ви-кли-ка-ти.

A

воч - ка при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка

101

S Вий-ди, вий-ди, гос-по-да-рю, по-ди-ви-ся на ко-ша-ру. Там о-веч-ки

A

Та..

106

S по - ко - ти-лись, а яг-нят-ка на - ро - ди-лись. Там о - веч-ки

A

110

S по - ко - ти-лись, а яг-ня-та на - ро - ди-лись. В_те - бе то-вар

A

В_те - - -

Щедрик

114

S
A

весь хо-ро-ший бу-деш ма-ти мір-ку гро-шей. В_те-бе то-вар

бе то-вар хо-ро-ший, бу- - -

118

S
A

весь хо-ро-ший бу-деш ма-ти мір-ку гро-шей. Хоч не гро-щі

деш ма-ти мір-ку гро-шей

123

S
A

то по-ло-ва, в_те-бе жін-ка чор-но-бро-ва. -

129

S
A

Щед-рик, щед-рик, щед-рі-воч-ка при-ле-ті-ла лас-ті-воч-ка,

Щед- - - - рий ве- - - - чір

133

S
A

ста-ла со-бі ще-бе-та-ти гос-по-да-ря вик-ли-ка-ти. Вий-ди, вий-ди,

вам, доб-рі лю- - - - ди. Хай

Щедрик

138

S
гос-по-да-рю, по-ди-ви-ся на ко-ша-ру. Там б-веч-ки по-ко-ти-лись,

A
між ва - - - ми тіль - ки щас - тя

143

S
а яг-нич-ки на-ро-ди-лись. Дай Бог щас-тя, здо - ро - в'я.

A
бу - - - де.

149

S
Та й ще ми-ра й лю - бо - ві. Щед - рик, щед-рик,

A

154

S
Щед-рий ве - чір до-брим лю - дям. Щед - - - -
щед-рі-воч-ка, при - ле-ті-ла лас - ті-воч-ка, щед-рик, щед-рик,

A
рик, щед - - - -

158

S
щед - рі-воч-ка. щед - рий

A
рик, - - - Щед-рий ве - чір - доб-рим лю-дям

Щедрик

163

S Щед - рик - щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла
ве - чір. Щед - рий ве - чір, доб - рий

A

М...

168

S лас - ті - воч - ка, щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла
ве - чір, щед - рий ве - чір, доб - рий

A

172

S лас - ті - воч - ка щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла
ве - чір. щед - рий ве - чір, доб - рий

A

176

S лас - ті - воч - ка
ве - - - чір. Щед - рий ве - - - чір.

A

Ой, полечко, поле

Аранж. Володимира Міхновецького
Переклад для жі. хору Ірини Могильної

Повільно, з сумом

pp

Альт

Ой, по - леч - ко по - ле, все ку - ля - ми зри тю. -

А

А на то - му по - лі два ко - за - ки вби - то.

А

Пер - ший ко - за - чень - ко - ба - га - та ро - ди - на.

А

Дру - гий ко - за - че - нько - бід - на си - ро - ти - на.

С

Ой, на си - ні, ой, со - роч - ка

А

На ба - гаць - ким си - ні ви - ши - та со - роч - ка.

С

А на си - ро - ти - ні не - ма ні шну - ро - чка. А на си - ро -

А

Ой, полечко, поле

26 *ff*

ти - ні не-ма ні шну - ро - чка. *ff* Над - ба - гаць - ким

A

30 *pp*

си - ном вся ро - ди - на пла - че. *pp* А над си - ро - то - ю

A

35

чор-ний во-рон кря - че. А над си - ро - то - ю чор-ний во-рон

A

40 *p*

кря - че.

Ой, по - леч - ко, по - ле, все ту - ма - ном вкри - то

A

Ой, полечко, поле

45

C

A

А на то - му по - лі два ко - за - ки вби - то... А на то - му

50

C

A

по - - - лі два ко - за - ки вби - то...

Зелена ліщина

обр. А. Кос-Анатольского
Переклад для жін. хору Ірини Могильної

C 1

C 2

A 1

A 2

p

M...

p

p

Зе -

mf

9

C 1

C 2

A 1

A 2

ле - на лі - щи - на го - ріш - ки ро - ди - ла,

Зелена ліщина

17

C 1

мо - ло - да - я дів - чи - нонь - ка хлоп - ця лю - би - ла,

C 2

A 1

mf

лю - би - ла

A 2

25

C 1

mf мо - ло - да - я дів - чи - нонь - ка хлоп - ця лю - би - ла.

C 2

A 1

mf

mf мо - ло - да - я дів - чи - нонь - ка хлоп - ця лю - би - ла.

A 2

Зелена ліщина

33

C 1 *tr* Ой, хлоп - ця

C 2

A 1

A 2 *tr* Ой,

40

C 1 лю - би - ла і за ним ту - жи - ла.

C 2 *tr* Ой, хлоп - ця лю - би - ла і за ним ту - жи - ла.

A 1

A 2 хлопця... За ним...

Зелена ліщина

47

C 1

Че - рез те - бе па - ру - боч - ку мам - ця ей би - ла.

tr

C 2

Че - рез те - бе па - ру - боч - ку мам - ця мам - ця

tr

A 1

мам - ця би - ла.

A 2

54

C 1

Че - рез те - бе па - ру - боч - ку мам - ця ей би

C 2

ей би - ла

A 1

ей би - ла. Че - рез те - бе мам - ця ей би -

A 2

Зелена ліщина

61 *Piu mosso*

C 1

ла!

C 2

f

Ой, би - ла єй мам - ця, ой, би - ла! І

A 1

f

ла! - - Ой, би - ла єй мам - ця і ще бу -

A 2

V

68 *f*

C 1

пе - ре - стань, па - ру - боч - ку,

C 2

f

ще бу - де би - ти і ще бу - де би - ти

A 1

f

де би - ти. пе - ре - стань па - ру - боч - ку

A 2

f

Пе - ре - стань же па - ру - боч - ку

Зелена ліщина

allarg. *f* *Meno mosso* *dim. e rit.*

75

C 1

пе - ре - стань до ньой хо - ди - ти! *f* Пе - ре - стань же, па - ру - *dim. e rit.*

C 2

allarg. *f* *dim. e rit.*

A 1

пе - ре - стань до ньой хо - ди - ти! *f* Пе - ре - стань же, па - ру - *dim. e rit.*

A 2

до ньой хо - ди - ти!

Vivo

82

C 1

боч - ку, до ньой хо - ди - ти! *f*

C 2

боч - ку, до ньой хо - ди - ти! *f*

A 1

боч - ку, до ньой хо - ди - ти! *f*

A 2

боч - ку, до ньой хо - ди - ти! *f*

Не стій вербо над водою

Віктор Грицишин

Переклад для жін. хору Ірини Могильної

Lento

C

Не стій, вер - бо, над во - до - ю, ра - но ра - но,

A

Не стій, вер - бо,

Allegretto

C

Не стій, не стій, вер - бо, не стій, не стій, вер - бо.

A

не стій.

C

Не стій, - вер - бо, над во - до - ю ра - но -
Роз - вий, вер - бо, сім - сот кві - ток, ра - но

A

Дум...

C

ра - но, не стій - вер - бо - над во - до - ю та ра - не -
ра - но, роз - вий вер - бо сім - сот кві - ток, та ра - не -

A

Не стій вербо

19

C

сень - ко. Що всім хлоп - цям по кві - тонь - ці,
сень - ко. Тіль - ки Гри - це - ві не - ма квіт - ки,

A

23

C

ра - но ра - но, що всім хлоп - цям по кві - тонь - ці,
ра - но ра - но, тіль - ки Гри - це - ві не - ма квіт - ки,

A

27

C

та ра - не - сень - ко. "Не жу - ри - ся, ми - лий
та ра - не - сень - ко. Бу - де то - бі квіт - ка

A

Дум...

31

C

Гри - цю, ра - но - ра - но, не жу - ри - ся
крас - на, ра - но ра - но, бу - де то - бі

A

Не стій вербо

35

C ми - лий Гри - цю, та ра-не - сень - ко. Бу - де то -
квіт - ка крас - на, та ра-не - сень - ко.

A

39

C бі крас-на Ган - на, ра - но ра - но, Бу-де то-бі

A

44

C крас - на Ган - на, та ра-не - сень - ко. Не стій, вер -

A

Дум..

48

C бо над во - до - ю, ра - но - ра - но.

A

Не стій вербо

52

C

Не стій, вер-бо, над во-до - ю, та ра-не - сень... Не стій, вер - бо,

A

та... не

57

C

над во - до - ю, ра-но - ра - но Не стій, не стій, вер -

A

стій вер - - бо, не

62

C

бо, не стій, не стій, вер - бо.

A

стій.

Чиє ж то полечко неоране

Обр. А. Кос-Анатольського
Переклад для жіночого хору І. Могильної

f Moderato

Сопрано

Альт

Чи-є_ж то по - леч-ко не - о - ра - не? Чи-є_ж то

6

p

С

А

по - леч - ко не - о - ра - не? Чи-є_ж то по - леч - ко не - о - ра - не?

13

С

А

То мо - го ми-ло - го за - нед-ба - не, то мо - го ми-ло - го за - нед-ба - не.

20

2 *mf*

С

А

О - ра - не, о - ра - не, а - ле ма - ло. О - ра - не, о - ра - не, а - ле ма -

Чис ж то полечко неоране

27

C

ло. Бо мі - ся ко - леч - ко по - ла - ма - ло бо мі - ся ко - леч - ко по - ла - ма -

A

34

C

ло. Ко - леч - ко зла - ма - ло рав - ка спа - ла. Чо - го ж - ти дів - чи - но

A

41

C

так за - в'я - ла? *f* Чо - го ж ти, дів - чи - но, так за - в'я - ла? *ten.* Чо - го ж ти, дів - чи - но,

A

48

C

так за - в'я - ла? *p* Гей! Як ти ся зла - ма - ло дай на - пра -

A

як ти ся зла - ма - ло то

54

C

виць. Нав - чи - ся, мій ми - лий, гос - по - да - рить.

A

дай на - пра - виць нав - чи - ся мій ми - лий нав - чи - ся гос - по - да - рить.

mp 3 *Meno mosso*

f

ten.

p 4 *Piu mosso* *mf*

Чиє ж то полечко неоране

59 *f*

C А мі - ся чор-ні оч - ка по - до - ба - ють що на мя так ми - ло по - зи - ра - ють. Гей!

A

66 5 Allegro *f*

C Чи-є_ж то по-леч - ко не - о - ра - не? то мо - го ми-ло - го за-нед-ба -

A не - о - не - о - ра - не за - не -

73 *dim.* *rit.* *sp*

C не. Бо як му - ся бра - ти до о - ран - ня кед му - ся зі - бра - ло на ко - ха...

A за - нед - ба - не.

80 *f*

C на ко - - - хан - - - - - ня!

A

Бігло, бігло козенятко

Українська народна пісня

Обр. Я. Степового

Переклад для жіночого хору І. Могильної

Сопрано

Альт

Біг - ло, біг - ло ко - зе - нят - ко льод - ком. За ним, за ним ца - пок

С

А

слід - ком. Во-но біг-ло - то-пи-ти-ся, за ним ца-пок ди-ви-ти-ся. -Во-но-біг-ло- в_о-но-лон-ку

С

А

за ним ца-пок за го-лов-ку: "Стій, ко-зо, не то-пи-ся ще_й а ме-не по-ди-ви-ся. Стій, ко-зо

С

А

не то - пи - ся ще_й на ме - не по - ди - ви - ся ой!" по - ди - ви - ся ой!"

Фолькмодерн

Купальська пісня

Ольга Токар

Переклад для жіночого хору

Ірини Могильної

Сопрано

Гей - да, гей - да, гей - да, гей! А...

Альт

Гей - да, гей - да, гей -

f

4

С

f Гой! Гу...

А

Гей - да, гей - да, гей -гей -- да, гей- - да гей. - Гой! - Гей-я,

7

С

Гей - я, гей - я, гей - я, гей - я Ой, на Йва-на на Ку - па - ла,

А

гей - я...

10

С

дів - ка кві - ти зби - ра - ла, дів - ка кві - ти зби - ра - ла,

А

Фолькмодерн

12

C тай ві - но - чок вя - за - ла. Гой! Гой - я, гой - я, гой - я,

A

17

C гой. - - - - - Гей - я...

A

21

C

A

Ку - пав - ся І - ван, та й в во - ду у - пав, ку - пав - ся І - ван

24

C

A

гей - я, гой! Куп - ле - но ви - но

27

C до - ве - деть - ся й нам гой! Куп - ле - но ви -

A

в не - ді - лю ра - но, в не - ді - лю ра - но, за мо - рем да - ле - ко

но в не - ді - лю ра - но, в не - ді - лю ра - но, за мо - рем да -

Фолькмодерн

30

C

A

гой! Гой.. На

ле - ко, гой!

36

C

A

I - - ва - на. *p* Стріль во - да, стріль во - да,

Стріль во - - -

41

C

A

стріль - во - да...

да. Ку - па - ла на йва - на тай во - ди не - ма - є

44

C

A

f Гой! Гей - я, гей - я...

до - щик по - ли - ва - є, до - щик по - ли - ва - є, Гой!

Фолькмодерн

48

C

A

Ой, Ку - па - ла на Йва - на Ой, Ку - па - ла на Йва - на,

51

C

A

ві - ноч - ки вя - за - ли на во - ду ки - да - ли. Ой, Ку - па - ла на Йва - на,

54

C

A

Ой, Ку - па - ла на Йва - на на во - ду ки - да - ли, вог - ні за - жи - га - ли

57

C

A

гей - я, гей - я... Гой!

mf *ff* *Glissando*

Shut de do

Randy Stonehill

Переклад для жін. хору І. Могильної

♩=130 Соло

mf Shut de do keep out de dev il. Shut de do keep de

4 dev - il in the night. Shut de do keep out de dev - il.

7 Light de can - dle, ev-ry thins al right. Light de can - dle ev-ry thins al right. 1.Oh

ff when i was the ba - by child,
Shut de do, keep out de dev - il

Shut de do

15 Good and bad was just a game.

C

A

Shut de do keep de

18 Ma - ny years and ma - ny tri - als,

C

A

dev - il in the night.

21 They proved to me they're not the same.

C

A

Shut de do keep out de dev-il.

25 I say

C

A

Shut de do keep de dev - il in the night. Shut de do keep

de do

Shut de do

28

C

A

out de dev - il, shut de do keep de dev - il in the night.

de de - vil

31

C

A

Shut de do keep out de dev - il Light de can - dle, ev - ry

de do de devil

34

C

A

thin's al-right. Light de can - dle ev - ry §thin's al-right. Say der, hey, hey, hey,

38

C

A

shut de do shut de do.

Hey, hey, hey,

Keep out de dev - il.

Shut de do
You bet - ter shut de do.

41

C

A

hey, hey, hey, You bet - ter shut it. Say a prayer, he won't be

back no more. 3. My thins al right Shut de do keep out de devil.

44

C

A

de do de devil

shut de do. Whoa. shut de do.

48

C

A

shut de do keep de devil in the night. Shut de do, keep

de do

Chil - dren,

51

C

A

out de de vil, Light de can - dle, ev - ry thin's al - right.

de devil

Shut de do

54

C

A

Light de can - dle, ev - ry thin's al - right. Light de can - dle ev - ry

57

C

A

thin's al right!

The musical score is written for two voices, C and A, in G major (indicated by two sharps). The key signature is G major. The time signature is not explicitly shown but appears to be 4/4 based on the notation. The score consists of two systems. The first system starts at measure 54 and ends at measure 56. The second system starts at measure 57 and ends at measure 59. The lyrics are: 'Light de can - dle, ev - ry thin's al - right. Light de can - dle ev - ry' for measures 54-56, and 'thin's al right!' for measures 57-59. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals.

2. My mama used to sing this song,
Papa used to sing it too.
Jesus called and took them home.
And so I sing this song for you.

**РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ХОРОВИЙ КЛАС»
ОСНОВНА**

1. Антків Ю. Колядки та щедрівки для однорідного та мішаного хорів. Львів, 2013. 140 с.
2. Байда Л.А. Вокально - хорова робота у системі підготовки майбутнього вчителя музики: Навчально - методичний посібник. Київ: УДПУ, 1997. – 69 с.
3. Бенч-Шокало О. Український хоровий спів. Київ: Редакція журналу «Український світ», 2002. – 439 с.
4. Білявський Е. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі. Київ: Музична Україна, 1998. 40 с.
5. Болгарський А., Сагайдак Г. Хоровий клас і практика роботи з хором: навч. посіб. Київ: Музична Україна, 1987. 235 с.
6. Газінський В., Лозінська Т., Дабіжа К. Навчальний хор: навчально-методичний посібник. Вінниця: Розвиток, 2012. 224 с.
7. Горбенко С. Дитяче хорове виховання в Україні: Навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1999. 253 с.
8. Дацко М. Твори для дитячого хору. Львів, 1996. 58 с.
9. Зоре моя вечірняя: збірка хорових творів та пісень на вірші Тараса Шевченка; для дітей середнього і старшого шкільного віку / [упоряд.: К. Войтех, В. Горбатюк]. Вид. 2, зі змінами. Київ: Музична Україна, 1988. 44 с.
10. Козак Є. Хорові твори. Київ: Музична Україна, 1977. 40 с.
11. Козяр Н. Співає «Жайвір»: хрестоматія хорового співу. Львів: Край, 2008. 559 с.
12. Колесса М. Хорові твори / ред.: Г. Гембера, С. Зажитько. Київ: Музична Україна, 1991. 48 с.

13. Колесса Ф. Шкільний співаник. Київ: Музична Україна, 1991. 224 с.
14. Коломоець О. Хорознавство: навч. посіб. Київ: Либідь, 2001. 168 с.
15. Костенко Л., Шумська Л. Хрестоматія з хорознавства: навчальний посібник з Грифом МОН. Ніжин: Видавництво НДУ, 2013. 650 с.
16. Купальські пісні / упоряд. Ю. Антків. Львів: БаК, 2004. 60 с.
17. Куркова З. Співають «Мальви»: репертуарний збірник. Вінниця: Розвиток, 2012. 96 с.
18. Кушніренко А. Співаночки мої любі: авт. зб. вокально-хорових творів / заг. ред. та муз. упорядкування А. Кушніренка. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 180 с.
19. Кушніренко А. Українські візерунки. Обробки українських народних пісень для хору. Київ: Музична Україна, 1988. 72 с.
20. Мархлевський А. Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ: Музична Україна, 1986. 96 с.
21. Микола Леонтович. Хорові твори / ред.-упоряд. В. Кузик. Київ: Музична Україна, 2019. 464 с.
22. Падалко Л. Виховання ансамблю в хорі: посібник. Київ: Мистецтво, 1996. 172 с.
23. Співає «Ліра»: збірник хорових творів / упоряд. Оксана Мельничук. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 160 с.
24. Співає студентський жіночий хор «Журавлина пісня» / упоряд. М. Ковбасюк. Дрогобич, 2000. 80 с.
25. Толмачов Р. Хорове аранжування та вільна обробка: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 168 с.
26. Хорові твори українських композиторів на слова Тараса Григоровича Шевченка / [ред. Ф. Надененко]. Київ: Держ. вид-во образотвор. мистецтва і муз. літ., 1961. 166 с.

ДОДАТКОВА

1. Антків Ю. Їде святий Миколай. Пісні про святого Миколая для триголосного шкільного хору з фортепіанним супроводом в аранжуванні Юрія Антківа: методичний посібник. Львів: Простір М, 2009. 36 с.
2. Бермес І. Український хоровий спів як соціокультурне явище: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2013. 432 с.
3. Лине пісня. Хорові твори для жіночого та дитячого хору / упоряд. М. Ковбасюк. Львів, 2008. 75 с.
4. Манько Н. Методичний збірник хорових творів для дитячого хору з репертуару хору «Радуниця» / автор обр. та упоряд. Н. Манько. Львів: ТеРус, 2012. 64 с.
5. Мартин З. Сходінками хорової майстерності. Друга частина / Зоряна Мартин. Львів: Галицький друк 2020. 296 с.
6. Пігров К. Керування хором. Вид. 2. Київ: Держ. вид-во образотвор. мистецтва і муз. літ., 1962. 202 с.
7. Подоляночка. Обробки українських народних пісень для дитячого та жіночого хору: Навчально-репертуарний посібник / Укладач Зеленецька І. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2007. 172 с.
8. Світайло С. Методика роботи з дитячим хоровим колективом: навчально-методичний посібник. Київ: Унів. коледж Київського ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2016. 140 с.
9. Фільц Б. Духовні хорові твори (a cappella). Тернопіль: Астон, 2005. 44 с.
10. Хорові твори світової класики для дитячого та жіночого хору: навчальний репертуарний посібник / Упорядник Зеленецька І. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2006. 134 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://vseosvita.ua/> – сайт для професійного зростання: вебінари на актуальні освітні теми, загальноосвітні онлайн-курси, бібліотека методичних матеріалів тощо.
2. Intel[®] Навчання для майбутнього. – К.: Видавництво «Нора-прінт», 2006. // <http://iteach.com.ua/resources/full-time-tuition/>
3. www.7ua.net – електронна бібліотека: енциклопедії, словники, підручники, література.
4. www.ekniga.com.ua – інформаційно-пошукова система-каталог з електронної літератури: книжки, довідники, словники, енциклопедії, підручники тощо.
5. www.lib.com.ua – сайт електронної бібліотеки.
6. <http://library.dudaryk.ua> – Нотна бібліотека капели «Дударик».
7. <https://www.google.com.ua/> – Середовище Google
8. www.studentam.net.ua – сайт електронної бібліотеки.

Наукове видання

Дорохіна Л. О.

Могильна І. Г.

ХОРОВИЙ КЛАС

(жіночий хор)

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – В. М. Косяк

Підписано до друку
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 5,85
Ум. друк. арк. 6,19

Папір офсетний
Тираж 50 прим

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/а
(04631)7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.